Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse ja
Kultuuri Organisatsioon

Riiklik koordinaator
Eesti

UNESCO
ühendkoolid

Tegusad koolid

Panustades ühiselt kestlikku arengusse

Käsiraamat õpilastele

See käsiraamat on üks osa kaheosalisest komplektist pealkirjaga „Tegusad koolid. Panustades ühiselt kestlikku arengusse“
Teine osa on „Panustades ühiselt kestlikku arengusse: käsiraamat õpetajatele“

2016. aastal välja andnud ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon, 7, place de Fontenoy, 75352, Pariis 07 SP, Prantsusmaa ja 2017. aastal MTÜ Mondo, Telliskivi 60a, 10412 Tallinn, Eesti

© UNESCO ja MTÜ Mondo, 2017

ISBN 978-9949-9774-4-4

Väljaanne on avatud juurdepääsuga ja kaitstud litsentsiga Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/). Väljaande sisu kasutaja nõustub avatud juurdepääsuga digihoidla (UNESCO Open Access Repository) kasutustingimustega (http://en.unesco.org/open-access/).

Väljaandes kasutatud nimetused ja esitatud materjal ei väljenda UNESCO seisukohti ühegi riigi, ala, linna, piirkonna ja sealsete ametiasutuste õigusliku seisundi kohta ega selle riigi, ala, linna või piirkonna piiride kohta.

Originaal pealkiri: *"Schools in Action, Global Citizens for Sustainable Development: A guide for Students"*
2016. aastal välja andnud ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon

Väljaanne kajastab autorite mõtteid ja arvamusi, mis ei pruugi kattuda UNESCO omadega ega ole organisatsioonile siduvad.

Kujundatud ja prinditud UNESCO poolt
Tõlkija: Liina Kivimäe
Küljendaja: Triinu Tulva, MTÜ Mondo
Fotode õigused: @ASPnet (lk 8, 9, 10, 12, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26)

Avaldatud Eesti Vabariigis

Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon
Riiklik koordinaator Eesti
UNESCO ühendkoolid
MONDO
HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Tegusad koolid

Panustades ühiselt
kestlikku arengusse

Käsiraamat
õpilastele

Tänusõnad

Selle trükise pani Jaapani Funds-in-Trusti helde abiga kokku UNESCO.

Eriline tänu kõikidele UNESCO ühendkoolide võrgustiku õpilastele, õpetajatele ja riiklikele koordinaatoritele, kes osalesid 2014.–2015. aastal veebikoostööplatvormis „Tegusad ühendkoolid: panustades ühiselt kestlikku arengusse“ (ingl. k *ASPnet in Action: Global Citizens Connected for Sustainable Development*). Sisukad arutelud ja panused olid selle trükise loomise alus.

UNESCO soovib nende hinnalise panuse eest käsiraamatu valmimisse samuti tänada prl Laura Griffinit, prl Julia Viehöferit ja UNESCO ühendkoolide võrgustiku seltskonda.

„Hariduse antavad eelised läbivad sünnihetkest alates kõiki eluvaldkondi. Kui me soovime vaesuse ja nälja kõrvaldada, tervishoidu parandada, meie planeeti kaitsta ning kaasavamaid, vastupidavamaid ja rahumeelsemaid ühiskondi luua, siis tuleb igale üksikisikule anda võimalus kvaliteetses elukestvas õppes osaleda, pöörates erilist tähelepanu tüdrukute ja naiste võimalustele. Tõendid on üheselt mõistetavad: haridus päästab elu ja muudab elu, see on kestlikkuse alus. Seepärast peame me selleks, et sellest saaks universaalne õigus, kõikide arenguvaldkondade osas koostööd tegema.“

Irina Bokova, UNESCO peadirektor

„Haridus ei seisne mitte lihtsalt õppimises; see on kõikide inimeste võimestamine, rahumeelsete ühiskondade loomine ja planeedi kaitsmine. Meie tuleviku arengukava algab haridusest: see on esimene samm teel väärikuseni 2030. aastaks.“

Amina J. Mohammed, ÜRO peasekretäri erinõunik 2015. aasta järgse arengu kavandamise alal

„Haridus peab olema kujundav ning ühistele väärtushinnangutele elu andma. See peab kasvatama maailma ja nende, kellega me maailma jagame, eest aktiivselt hoolitsemist.“

Ban Ki-moon, ÜRO peasekretär (aastatel 2007–2016), Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

Sisukord

1. Õpilaste käsiraamatu tutvustus 5

2. Maailmakodanikuks olemise ja kestliku arengu mõistmine 6

3. Maailmakodanikuhariduse ja kestliku arengu hariduse propageerimine 8

- Maailmakodanikuks saamine 8
- Kestliku arengu heaks tegutsejaks saamine 9
- Maailmakodanikuharidus ja kestliku arengu haridus 10

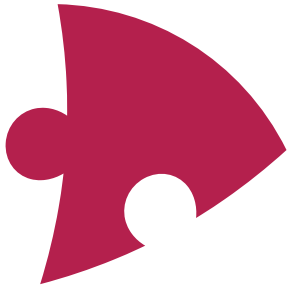
4. Ühise tuleviku loomine: kuidas tegutsema hakata 12

- Mina 13
- Minu kodus 14
- Minu koolis 15
- Minu kogukonnas 16
- Minu riigis 17
- Minu maailmas 18

5. UNESCO ühendkoolide võrgustiku õpilased tegevuses – näiteid üle kogu maailma 20

6. Lisateave 27

Lühendite nimekiri

ASPnet	ühendkoolide võrgustik [ingl Associated Schools Project Network]
KAH/ESD	kestliku arengu haridus [ingl Education for Sustainable Development]
ÜTK/GAP	ülemaailmne (kestliku arengu hariduse) tegevuskava [ingl Global Action Programme (on Education for Sustainable Development)]
MKH/GCED	maailmakodanikuharidus [ingl Global Citizenship Education]
GEFI	esimene üleilmne haridusalgatus [ingl Global Education First Initiative]
KAEd/SDGs	kestliku arengu eesmärgid [ingl Sustainable Development Goals, SDGs]

Õpilaste käsiraamatu tutvustus

Elame keerulises, omavahel ühendatud ja vastastikuses sõltuvuses olevas maailmas. Vapustavad üleilmsed väljakutsed, millega meie planeet ja ühiskonnad silmitsi seisavad, mõjutavad meid kõiki. Need hõlmavad konflikte, terrorismi, vaesust, kliimamuutusi, keskkonnaseisundi halvenemist ja loodusvarade õiglast majandamist.

21. sajandi probleemidega tegelemiseks ning nendele kohalikul ja üleilmsel tasandil lahenduste leidmiseks peame me olema varustatud asjakohaste oskuste, teadmiste, hoiakute ja väärtushinnangutega. Väga oluline on see, et mõistaksime iseennast ja sidemeid teistega, ning tajuksime ka, millised on me isiklikud ja ühised mõjud meid ümbritsevale maailmale.

Õpilaste käsiraamatu „Tegusad koolid: panustades ühiselt kestlikku arengusse“ eesmärk on tutvustada keskkooliõpilastele maailmakodanikuharidust (MKH) ja kestliku arengu haridust (KAH) ning pakkuda neile välja mõtteid ja tegevusi, kuidas proaktiivselt rahumeelsema ja kestlikuma maailma loomisse panustada. Käsiraamat põhineb 104 riigist pärineva peaaegu 1100 osaleja aruteludel ja tegevustel, nende hulgas olid ka ühendkoolide võrgustiku riiklikud koordinaatorid, koolidirektorid, õpetajad, õpilased ja eksperdid, kes andsid 2014.–2015. aastal oma panuse võrgustiku veebikoostööplatvormi „Tagusad ühendkoolid: panustades ühiselt kestlikku arengusse“ [http://en.unesco.org/aspnet/globalcitizens].

Siit õpilaste käsiraamatust leiad:

- Ülevaate sellest, mida maailmakodanikuks olemine tähendab ja kuidas sina saad kestlikku arengusse panustada.
- Ideid kodus, koolis, kogukonnas, riigis ja üleilmselt aktiivselt tegutsema hakkamise kohta.
- Valitud tegevusi MKH ja KAH osas, mis on pärit ühendkoolide võrgustiku koolidest kogu maailmast.

Loodame, et see käsiraamat innustab sind tegutsema hakkama. Julgustame sind koos ühendkoolide võrgustiku õpetajatega ja oma kogukonnaga võrgustikutööd tegema ja käsiraamatus välja pakutud tegevusi järele proovima ning kutsume sind üles tehtud tegevustest ja saadud teadmistest sõpradele ja koolikaaslastele rääkima.

2 Maailmakodanikuks olemise ja kestliku arengu mõistmine

Enne, kui räägime, mida maailmakodanikuna tegutsemine ja kestliku arengu propageerimine tähendavad, astume sammu tagasi ja vaatame, mida maailmakodanikuks olemine ja kestlik areng tegelikult tähendavad.

MIS ON MAAILMAKODANIKUKS OLEMINE?

Mõistet „maailmakodanik“ tõlgendatakse erinevalt. Üldiselt ollakse arvamusel, et see tähendab laiemasse kogukonda kuulumise tunnetust, mis jääb riigipiiridest väljapoole, rõhutab ühist inimkonda ja põhineb inimestevahelistel ning kohaliku ja üleilmse vahelistel vastastikseostel.

Maailmakodanikuks olemine põhineb universaalsetel väärtustel nagu inimõigused, demokraatia, mittediskrimineerimine ja mitmekesisus. See seisneb kodanike tegevustes, mis soodustavad paremat maailma ja tulevikku.

MIS ON KESTLIK ARENG?

Kestlikku arengut võib mõista kui „arengut, mis rahuldab oleviku vajadused, kahjustamata tulevaste põlvkondade võimet oma vajadusi rahuldada.“ (Brundtlandi aruanne, „Meie ühine tulevik“, Maailma Keskkonna- ja Arengukomisjoni aruanne, 1987).

Keskkond, majandus- ja sotsiaalküsimused on omavahel seotud. See tähendab, et (majanduslik ja sotsiaalne) areng ei pea toimuma keskkonna arvelt. Lühidalt öeldes on kestlik areng keskkonna, majanduse ja ühiskonna vajaduste vahelise tasakaalu leidmine.

TUNGIV VAJADUS MAAILMAKODANIKUKS OLEMISE JA KESTLIKU ARENGU JÄRELE

Maailmakodanikuks olemine ja kestlik areng reageerivad maailmale, kus me elame. Nende eesmärk on tegeleda praeguste terendavate, meid kõiki mõjutavate üleilmsete väljakutsetega, nagu näiteks konfliktidega, rahvastevaheliste pingetega, terrorismiga, radikaliseerumisega, kliimamuutustega, keskkonnaseisundi halvenemisega ja loodusvarade õiglase majandamisega.

Maailmakodanikuks olemise ja kestliku arengu eesmärk on rahuldada üldist tungivat vajadust luua rahumeelseid ja jätkusuutlikke ühiskondi. Nende eesmärk on käivitada vajalikke põhjalikke muutusi selle osas, kuidas me üksteisega ja oma planeediga koos eksisteerime.

Sooline võrdõiguslikkus pole ainult põhiline inimõigus, vaid vajalik vundament jätkusuutlike ja rahumeelsete ühiskondade loomiseks.

MAAILMAKODANIKUKS OLEMINE JA KESTLIK ARENG

Maailmakodanikuks olemine

- tunnetus, et kuulutakse üleilmsesse kogukonda ja ühisesse inimkonda (solidaarsus, ühine identiteet ja maailma tasandil vastutamine)
- kodanike tegevused, mis soodustavad paremat maailma ja tulevikku
- põhineb universaalsetel väärtustel nagu inimõigused, demokraatia, mittediskrimineerimine ja mitmekesisus

Kestlik areng

- „areng, mis rahuldab oleviku vajadused, kahjustamata tulevaste põlvkondade võimet oma vajadusi rahuldada."
  (Brundtlandi aruanne, „Meie ühine tulevik")
- tegeleb sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonnaalaste küsimustega

3 Maailmakodanikuhariduse ja kestliku arengu hariduse propageerimine

Nüüd vaatame seda, kuidas saab haridus aidata meil maailmakodanikeks saada ja kestlikku arengusse panustada.

MAAILMAKODANIKUKS SAAMINE

„Peame maailmakodanikuks olemist soodustama. Haridus on enamat kui kirja- ja arvutusoskus. See on ka kodanikkond. Haridus peab hakkama täielikult kandma olulist rolli selles, et aitab inimestel kujundada õiglasemaid, rahulikumaid ja sallivamaid ühiskondi.“

(Ban Ki-moon, ÜRO peasekretär (aastatel 2007–2016), peasekretäri esimese üleilmse haridusalgatuse käivitamine, 2012)

Maailmakodanikuhariduse (MKH) eesmärk on võimestada õppureid rahumeelsema, sallivama ja kaasavama maailma nimel tegutsema ja aktiivset rolli mängima.

- **MKH püüab** luua tunnet, et kuulutakse üleilmsesse kogukonda ja ühisesse inimkonda.
- **See propageerib** selliste universaalsete väärtuste hindamist nagu inimõigused, demokraatia, mittediskrimineerimine ja mitmekesisus.
- **MKH tegeleb**
  - rahu ja inimõigused
  - kultuuridevaheline mõistmine
  - kodanikuharidus
  - mitmekesisuse ja sallivuse austamine
  - kaasatus

MUUTUDES AKTIIVSEKS MAAILMAKODANIKUKS

„Kestliku arengu haridus seisneb kõigi jaoks parema homse kujundamises – ja see peab täna algama.“ (UNESCO, 2014)

Kestliku arengu hariduse (KAH) eesmärk on võimestada õppureid langetama teadlikke otsuseid ja käituma keskkonnaalase terviklikkuse, majandusliku elujõulisuse ja õiglasema ühiskonna mõttes praeguste ja tulevaste põlvkondade nimel vastutustundlikult.

Ärksameelsete ja aktiivsete maailmakodanikena saame me asju positiivses suunas muuta, et luua rahumeelsem, sallivam ja kaasavam maailm.

- **See seisneb** teie kui õppurite **võimestamises** selle osas, et te teaksite, kuidas oma kohalikus kogukonnas aktiivselt osaleda, et õiglasemat ja kestlikumat maailma kujundada.

Kestliku arengu heaks tegutsejatena teeme me kindlaks, millised suhted valitsevad meie enda, meie kodu, kogukonna ja laiema maailma vahel, ühendades kohaliku üleilmsega.

- **See aitab sul teada saada, kuidas** keskkonna, ühiskonna ja majanduse vajadusi **tasakaalustada**.
- **See tegeleb** järgnevate teemadega:
  - kliimamuutused
  - elurikkus
  - katastroofiohu vähendamine
  - säästev tarbimine
  - vaesuse kaotamine

MAAILMAKODANIKUHARIDUS JA KESTLIKU ARENGU HARIDUS

MKH ja KAH püüdlevad sama nägemuse poole: kõik taandub igas vanuses õppurite võimestamisele, et nad hakkaksid õiglasema, rahumeelsema, sallivama, kaasavama ja kestlikuma maailma loomisesse proaktiivselt panustama.

Nii MKH kui ka KAH...

- keskenduvad mitte ainult sellele, mis on su õpingute sisu ja tulemus, vaid ka protsessile, kuidas sa õpitavat omandad ja millist liiki keskkonnas õpid.
- rõhutavad tegutsemist, muutust ja ümber kujundamist.
- peavad oluliseks seda, et aidata sul üleilmsete väljakutsetega toime tulemiseks asjakohaseid väärtushinnanguid ja hoiakuid omandada.
- parandavad su koostöö-, suhtlus- ja kriitilisi mõtlemise oskusi.

MKH ja KAH ühine nägemus: võimestada igas vanuses õppureid, et nad hakkaksid õiglasema, rahumeelsema, sallivama, kaasavama ja kestlikuma maailma loomisse proaktiivselt panustama

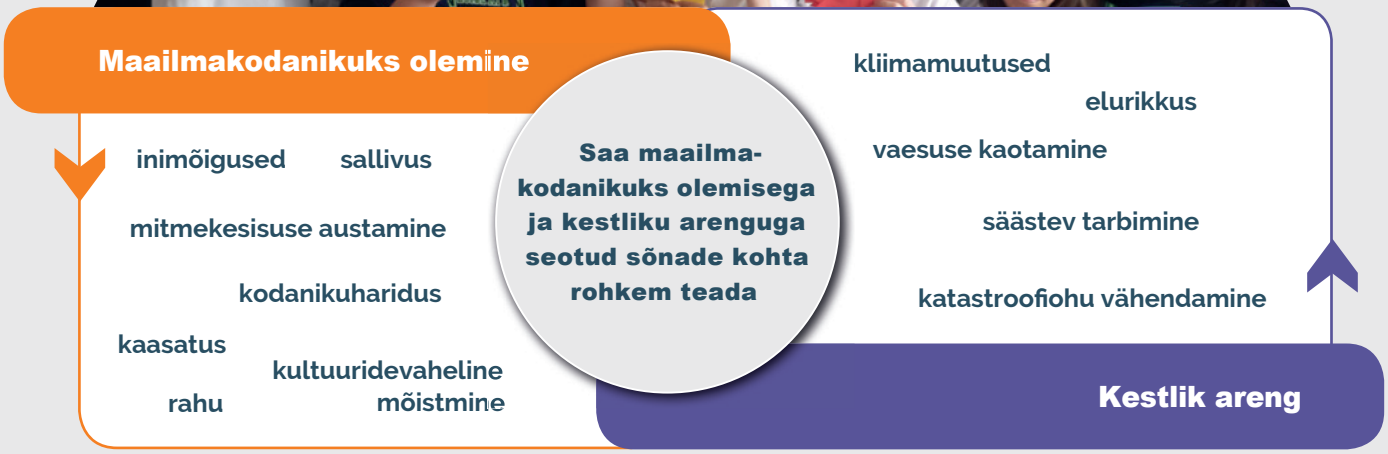
Nii MKH kui ka KAH aitavad sul mõista seda omavahel ühendatud maailma, milles me elame, ning meie ees seisvaid keerulisi üleilmseid väljakutseid.[1]

MKH ja KAH aitavad sul teadmisi, oskusi, hoiakuid ja väärtushinnanguid rendada, et me saaksime nende väljakutsetega praegu ja tulevikus vastutustundlikult ja tõhusalt toime tulla.[2]

1 UNESCO. 2010. „Õpetades ja õppides kestliku tuleviku nimel: multimeedia õpetaja haridusprogramm." UNESCO, Pariis. http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_d/mod22.html

2 UNESCO. „Maailmakodanikuharidus: UNESCO lähenemine". http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/pdf/questionsanswers-21jan-EN.pdf

MKH JA KAH ÜHINE NÄGEMUS:
võimestada igas vanuses õppureid, et nad hakkaksid õiglasema, rahumeelsema, sallivama, kaasavama ja kestlikuma maailma loomisse proaktiivselt panustama

Maailmakodanikuharidus

Eesmärgid

- luua tunne, et kuulutakse üleilmsesse kogukonda ja ühisesse inimkonda
- panna austama universaalseid väärtusi nagu inimõigused, demokraatia, mittediskrimineerimine ja mitmekesisus
- aidata õppureil tegutsema ja aktiivseid rolle täitma hakata, et luua rahumeelsemat, sallivamat, kaasavamat maailma

Seotud teemad

- rahu ja inimõigused
- kultuuridevaheline mõistmine
- kodanikuharidus
- mitmekesisuse austamine ja sallivus
- kaasatus

Kestliku arengu haridus

Eesmärgid

- võimestada õpilasi langetama teadlikke otsuseid ja käituma järgneva osas vastutustundlikult:
  - keskkonnaalane terviklikkus
  - majanduslik elujõulisus
  - õiglane ühiskond praeguste ja tulevaste põlvkondade tarbeks

Seotud teemad

- kliimamuutused
- elurikkus
- katastroofiohu vähendamine
- säästev tarbimine
- vaesuse kaotamine

4 Ühise tuleviku loomine

Nüüd, kui me KAH ja MKH ning nende üleilmsete väljakutsete kohta, millega me kiiresti muutuvas ja aina keerulisemas maailmas ühiselt silmitsi seisame, rohkem teame, mõtleme järgmiste sammude peale…

- Milliseid võimalusi on meil igapäevaelu jooksul panustada positiivselt sellesse, et elada õiglasemas, rahumeelsemas, sallivamas, kaasavamas ja kestlikumas maailmas?
- Mida saame me aktiivsete maailmakodanikena selle heaks teha, et toetada kohalikul ja üleilmsel tasandil kestlikku arengut?

Järgmistest osadest leiad ideid selle kohta, kuidas saad sa maailmakodanikuks olemisele ja kestlikule arengule läheneda, nt kodus, koolis või kogukonnaklubi liikmena, ning ise maailmakodanikuna ja kestliku arengu nimel tegutsema hakata.

Igast osast leiad jaotised „Teadmisi enda kohta“ ja „Järele mõtlemiseks ja tegutsema hakkamiseks“. Tööta need läbi. Pane iga kord oma mõtted ja ideed kirja. Selleks sobiva vormi saad ise valida ning seejärel räägi neist sõpradega ja koolis. Järgmisena leiad sulle välja pakutud tegevuse.

MINA

Enda peale mõeldes mõtleme selle peale, kes me oleme ja kuhu me maailmas sobitume. Kaalume isiklikku identiteeti ja seda, kuhu me erinevate suhete (perekond, sõbrad, kool jne) raames paigutume.

Järgnevate harjutuste ja tegevuste eesmärk on aidata sul oma rolli üle suhetes teistega ja keskkonnaga järele mõelda ja seda kriitiliselt hinnata, ning arendada konkreetseid ideid selle kohta, kuidas saad sa ise solidaarsust ja keskkonnakaitset propageerida.

MKH

Enda ja maailmakodanikuks olemise vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: isiklik vastutus ja solidaarsus.

TEADMISI ENDA KOHTA...

- Kirjelda ennast, kasutades kolme märksõna ja pilti.
- Pane kirja kolm solidaarsuse üles näitamise viisi.

JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS...

- Loo sõna „solidaarsus“ kasutades ideekaarti.
- Mõtle selle peale, kuidas sa oled solidaarsust propageerinud või võiksid seda teha.

TEGEVUS

Loo endast ülevaade, mille vormi ja mille loomiseks vajalikud materjalid saad ise valida (plakatisuurune paber ja pliiatsid/markerid, kunstitarbed või IKT).

Mõtle järgnevate isiklike küsimuste peale:

- Mis on mu jaoks oluline?
- Mis mul hästi välja tuleb/nii hästi välja ei tule?
- Mis teeb mu õnnelikuks/kurvaks?
- Millest mu identiteet koosneb (nt sugu, rahvus, seksuaalne sättumus jne)?
- Mis on mu roll kodus, koolis, kogukonnas ja laiemas maailmas?
- Kas ma olen oma valikutest teadlik ning sellest, kuidas need mind ennast, teisi ja mind ümbritsevat maailma mõjutavad?

Mõtle selle peale, mida sa seda tegevust tehes tunned,mida mõtled sa nendest rollidest, mis sul on, ning iseenda ja teiste vahelistest suhetest?

Räägi identiteedi ülevaatest ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.

KAH

Enda ja kestliku arengu vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: keskkonna eest hoolitsemine ja isiklik tarbimiskäitumine.

TEADMISI ENDA KOHTA...

- Kirjelda ennast, kasutades kolme märksõna ja pilti.
- Pane kirja kolm asja, millest sa oma keskkonnas hoolid.

JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS...

- Loo sõna „keskkond“ kasutades ideekaarti.
- Mõtle selle peale, kuidas sa oled keskkonna kaitsmisse panustanud või võiksid seda teha.

TEGEVUS

Loo endast ülevaade, mille vormi ja mille loomiseks vajalikud materjalid saad ise valida (plakatisuurune paber ja pliiatsid/markerid, kunstitarbed või IKT).

Mõtle järgnevate isiklike küsimuste peale:

- Mis on mu jaoks oluline?
- Mis mul hästi välja tuleb/nii hästi välja ei tule?
- Mis teeb mu õnnelikuks/kurvaks?
- Mis on mu roll kodus, koolis, kogukonnas ja laiemas maailmas?
- Kas ma olen oma tarbimisalastest valikutest teadlik ning sellest, kuidas need mind ennast, teisi ja keskkonda mõjutavad?

Mõtle selle peale, mida sa seda tegevust tehes tunned,mida mõtled sa nendest rollidest, mis sul on, ning iseenda ja teiste vahelistest suhetest?

Räägi identiteedi ülevaatest ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.

MINU KODUS

Kodu on koht ja pelgupaik, kus sa pere- või leibkonnaliikmena püsivalt elad…

Kodu peale mõeldes mõtleme me enda ja oma positsiooni peale peres, kogukonnas, riigis ja laiemas maailmas.

Järgnevate harjutuste ja tegevuste eesmärk on aidata sul järele mõelda selle üle ja kriitiliselt hinnata seda, milline on su roll suhetes teistega ning millised on meie vajadused suhetes nende inimeste vajadustega, kes elavad mujal maailmas või kuuluvad teise põlvkonda.

MKH	KAH
Enda kodu ja maailmakodanikuks olemise vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu enda isiklikud õigused ja kohustused ning meie pere- või leibkonnaliikmete õigused.	**Enda kodu ja kestliku arengu vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: meie keskkond ja ressursside kasutus, meie vajadused ning nende inimeste vajadused, kes elavad mujal maailmas või kuuluvad teise põlvkonda.**
TEADMISI KODU KOHTA… • Pane kirja kõik sõnad, mis sulle õigustega seoses meelde tulevad. • Loo kogu maailma kodudes valitsevate õiguste ja kohustuste (nt eluliigid, -viisid, majapidamistööd jne) kohta fotoessee. **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** • Intervjueeri oma pere-/leibkonnaliiget ja küsi temalt tema arvamust kodus valitsevate õiguste ja kohustuste kohta.	**TEADMISI KODU KOHTA…** • Pane kirja kõik sõnad, mis sulle pelgupaigaga seoses meelde tulevad. • Loo kogu maailma kodude (nt eluliigid, -viisid, energiakasutus ja -tootmine, keskkonnahoidlik/roheline) kohta fotoessee. **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** • Korralda sinu kodu keskkonnaalase jätkusuutlikkuse (nt ringlussevõtt, kompostimine, tarbijate valikud, energiakasutus ja -sääst, roheline ala/aed) kohta uuring.
TEGEVUS Loo endast ülevaade, mille vormi ja mille loomiseks vajalikud materjalid saad ise valida (plakatisuurune paber ja pliiatsid/markerid, kunstitarbed või IKT). Mõtle järgnevate isiklike küsimuste peale: • *Mis on mu jaoks oluline?* • *Mis mul hästi välja tuleb/nii hästi välja ei tule?* • *Mis teeb mu õnnelikuks/kurvaks?* • *Mis on mu roll kodus, koolis, kogukonnas ja laiemas maailmas?* • *Kas ma olen oma õigustest ja kohustustest teadlik seoses sellega, kuidas need teisi ja mind ümbritsevat maailma mõjutavad?* *Mõtle selle peale: Mida sa seda tegevust tehes tunned, mida mõtled sa nendest rollidest, mis sul on, ning iseenda ja teiste vahelistest suhetest?* Räägi identiteedi ülevaatest ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.	**TEGEVUS** Loo endast ülevaade, mille vormi ja mille loomiseks vajalikud materjalid saad ise valida (plakatisuurune paber ja pliiatsid/markerid, kunstitarbed või IKT). Mõtle järgnevate isiklike küsimuste peale: • *Mis on mu jaoks oluline?* • *Mis mul hästi välja tuleb/nii hästi välja ei tule?* • *Mis teeb mu õnnelikuks/kurvaks?* • *Mis on mu roll kodus, koolis, kogukonnas ja laiemas maailmas?* • *Kas ma olen oma valikutest ning sellest, kuidas need mind ennast, teisi ja mind ümbritsevat maailma mõjutavad, teadlik?* *Mõtle selle peale: Mida sa seda tegevust tehes tunned, mida mõtled sa nendest rollidest, mis sul on, ning iseenda ja teiste vahelistest suhetest?* Räägi identiteedi ülevaatest ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.

MINU KOOLIS

Kool on õpilaste harimise koht. See on ka hoone ja inimesed.

Kooli peale mõeldes mõtleme me enda ja oma positsiooni peale koolikogukonnas, kohalikus kogukonnas, riigis ja laiemas maailmas.

Järgnevate harjutuste ja tegevuste eesmärk on aidata sul analüüsida oma koolikeskkonda ning töötada välja oskused ja neid rakendada selles osas, kuidas saavad kodanikud kaasa aidata sellistel puhkudel nagu sallivuse, mitmekesisuse austamise ja keskkonnahoidliku koolikogukonna propageerimine.

MKH	KAH
Enda kooli ja maailmakodanikuks olemise vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: mitmekesisuse austamine, sallivus ja kaasatus.	**Enda kooli ja kestliku arengu vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: üleilmsed küsimused, kestlikkus, meie keskkond ja ressursside kasutus.**
TEADMISI KOOLI KOHTA… • Jaluta tähelepanelikult koolis ringi, pannes tähele seda, mida sa ümbruses, personalis, õpetajates ja õpilastes ning toimuvates tegevustes märkad. • Loo fotolugu pealkirjaga „Päev minu koolis“. **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** • Koosta nimekiri tegevustest, mida su klass ja kool saavad sallivuse ja mitmekesisuse austamise propageerimiseks korraldada. • Korralda oma pere, sõprade ja õpetajatega ajurünnak teemal, kuidas tegevused praktikas ellu viia.	**TEADMISI KOOLI KOHTA…** • Jaluta tähelepanelikult koolis ringi, pannes tähele kõike, mida sa hoonete, ümbruse, personali, õpetajate ja õpilaste ning toimuva tegevuse juures märkad. • Loo fotolugu pealkirjaga „Päev minu koolis“. **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** • Pane kokku tegevuskava, mis julgustab kooli olema keskkonnahoidlikum (ressursside kasutus, ringlussevõtt, rohelised alad/aiad). • Korralda oma pere, sõprade ja õpetajatega ajurünnak teemal, kuidas kava praktikas ellu viia.
TEGEVUS Kujuta ette, et kooli tuleb külaline. Mõtle hoolikalt selle peale, milline su kool on: klassis valitsev õhkkond, inimesed, õpetajad ja sõbrad, juurdunud tavad ning tegevused (nt millal on lõunasöök ja vahetunnid, kogunemised) ja õppimine. Kirjuta külalisele tervituskiri/meil, kirjeldades oma kooli. Maini tegevusi, mida su kool teeb või võiks edaspidiseks kavandada, et sallivust ning mitmekesisuse austamist propageerida (kasuta märksõnu ja pilte). Räägi kirjast/meilist ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.	**TEGEVUS** Kujuta ette, et kooli tuleb külaline. Mõtle hoolikalt selle peale, milline su kool on: asukoht, koolikeskkond, klassiruumid, inimesed, õpetajad ja sõbrad, juurdunud tavad ning tegevused (nt millal on lõunasöök ja vahetunnid, kogunemised) ja õppimine. Kirjuta külalisele tervituskiri/meil, kirjeldades oma kooli. Maini tegevusi, mida su kool teeb või võiks edaspidiseks kavandada, et olla keskkonnahoidlikum (kasuta märksõnu ja pilte). Räägi kirjast/meilist ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.

MINU KOHALIKUS KOGUKONNAS

Kogukond on inimesed, kes elavad ühel konkreetsel alal, või inimesed, keda peetakse üksuseks, kuna neid ühendab konkreetne tunnus…

Kogukonna peale mõeldes mõtleme me enda, oma kodu, kooli ja positsiooni peale seoses meid ümbritsevate inimestega, meie riigi ja laiema maailmaga.

Järgnevate harjutuste ja tegevuste eesmärk on aidata sul analüüsida oma kogukonna kaasatust sallivuse ja üksteisemõistmise propageerimisel ning ka kohaliku keskkonna kaitsmisel. Tegevused annavad sulle ka ideid selle kohta, kuidas ühiskondliku läbikäimise, üksteisemõistmise ning kogukonnas vastutustundliku tarbimise nimel tegevusi välja pakkuda.

MKH	KAH
Meie kogukonna ja maailmakodanikuks olemise vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: sallivus, mitmekesisuse austamine ja üksteisemõistmine.	**Meie kogukonna ja kestliku arengu vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: meie kohalik keskkond (elurikkus ja kliima), kohalik äritegevus ja tarbimine.**
TEADMISI KOGUKONNA KOHTA… • Joonista pilt, mis näitab, kuidas sina mõistad sõna „kogukond“. • Mõtle nii paljude sõnade peale kui võimalik, mis kirjeldavad sallivust. **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** • Uuri välja, millised tegevused sinu kogukonnas aset leiavad, ning vali üks, millega sooviksid liituda. • *Õpi oma naabreid tundma*, korraldades kogukonnaürituse, soodustamaks ühiskondlikku läbikäimist ja üksteisemõistmist.	**TEADMISI KOGUKONNA KOHTA…** • Joonista pilt, mis näitab, kuidas sina mõistad sõna „kogukond“. • Mõtle nii paljude sõnade peale kui võimalik, mis kirjeldavad tarbimist. **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** • Uuri välja, millised tegevused sinu kogukonnas aset leiavad, ning vali üks, millega sooviksid liituda. • *Õpi oma naabreid tundma*, korraldades kogukonnaürituse, soodustamaks vastutustundlikku tarbimist.
TEGEVUS Pane kokku oma kohaliku kogukonna kaart, kasutades enda valitud materjale (paberit ja pliiatseid/markereid, kunstitarbeid või IKT-d) ja vormi (voodiagramm, ideekaart, õhuvaade). Arvesta sisse majad, poed, ärid, mänguväljakud, spordi- ja kogukonnakeskused ning teised hooned, samuti transpordisüsteemid (teed, jalgrajad, jalgrattateed jne). Seejärel korralda küsitlus, et kohaliku kogukonna kohta rohkem teada saada. Näiteks: millega inimesed tegelevad, kohalikud rühmad või klubid, mida inimesed kohalikus kogukonnas elamisest arvavad, millised asjad inimestele meeldivad / ei meeldi / mida nad parandada soovivad, nende jaoks olulised küsimused. Räägi oma plaanist ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.	**TEGEVUS** Pane kokku oma kohaliku kogukonna kaart, kasutades enda valitud materjale (paberit ja pliiatseid/markereid, kunstitarbeid või IKT-d) ja vormi (voodiagramm, ideekaart, õhuvaade). Arvesta sisse majad, poed, ärid, mänguväljakud, spordi- ja kogukonnakeskused ning teised hooned, samuti transpordisüsteemid (teed, jalgrajad, jalgrattateed jne). Seejärel korralda küsitlus, et kohaliku kogukonna kohta rohkem teada saada. Näiteks: millega inimesed tegelevad, kohalikud rühmad või klubid, mida inimesed kohalikus kogukonnas elamisest arvavad, millised asjad inimestele meeldivad / ei meeldi / mida nad parandada soovivad, nende jaoks olulised küsimused. Räägi oma plaanist ning mõtetest ja ideedest klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.

MINU RIIGIS

Riik on rahvas, millel on oma valitsus ja mis elab ühel maa-alal…

Riigi peale mõeldes mõtleme me enda, oma kodu, kooli, kogukonna ja positsiooni peale oma rahva hulgas seoses laiema maailmaga.

Järgnevate harjutuste ja tegevuste eesmärk on aidata sul analüüsida oma riigi valitsuse ülesehitust ning mõelda kriitiliselt selliste kohalike ja riiklike küsimuste peale nagu sallimatus ja ksenofoobia, muutuv kliima ja vastutustundetu tarbimiskäitumine. Tegevuste eesmärk on anda sulle ka ideid selle kohta, kuidas nende küsimuste osas tegutsema hakata.

MKH	KAH
Meie riigi ja maailmakodanikuks olemise vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: kultuuridevaheline mõistmine, mitmekesisuse austamine, sallivus ja kaasatus.	**Meie riigi ja kestliku arengu vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: meie keskkond (nt kliimatingimused, elurikkus), riigi majandus ja ühiskond (tarbimine ja eluviisid).**
TEADMISI RIIGI KOHTA… Kujuta ette, et tutvustad oma riiki kellelegi, kes seda ei tunne. Sulge silmad ja keskendu nendele sõnadele ja kujutistele, mida võiksid selle kirjeldamiseks kasutada. Mõtle selle peale: *Kus see maailmas asub? Kuidas on lood inimeste ja kohtadega? Keeltega? Kultuuriga?* **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** Uuri oma kohaliku ja riigi valitsuse ülesehitust ning pane selle toimimise kirjeldamiseks kokku voodiagramm. Uuri kohalikke ja riiklikke küsimusi. Sekku sinu jaoks olulistesse küsimustesse ja leia võimalikke vastuseid.	**TEADMISI RIIGI KOHTA…** Kujuta ette, et tutvustad oma riiki kellelegi, kes seda ei tunne. Sulge silmad ja keskendu nendele sõnadele ja kujutistele, mida võiksid selle kirjeldamiseks kasutada. Mõtle selle peale: *Kus see maailmas asub? Kuidas on lood maastiku ja kliimaga? Ühiskonnaga? Majandusega (mis on riigi peamised sissetulekuallikad)?* **JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** Uuri oma kohaliku ja riigi valitsuse ülesehitust ning pane selle toimimise kirjeldamiseks kokku voodiagramm. Uuri kohalikke ja riiklikke küsimusi. Sekku sinu jaoks olulistesse küsimustesse ja leia võimalikke vastuseid.
TEGEVUS Tee enda valitud materjale kasutades sõnaotsing 10–15 sõna kohta, mis on seotud sõnadega „riik“ ja „maailmakodanikuks olemine“. Mõtle hoolikalt selle peale, mis on riik; kuidas riik luuakse; kuidas seda esindatakse; mida see tähendab, kui sa oled riigis sündinud; mida see tähendab, kui sa riigis elad; milline on riik, kus sa sündisid, kus sa elad; kuidas on riigid omavahel seotud jne. Räägi oma mõtetest ja ideedest. Jaga oma sõnaotsingut klassikaaslaste, õpetaja ja teistega ning palu neil seda täiendada.	**TEGEVUS** Tee enda valitud materjale kasutades sõnaotsing 10–15 sõna kohta, mis on seotud sõnadega „riik“ ja „kestlik areng“. Mõtle hoolikalt selle peale, mis on riik; kuidas riik luuakse; kuidas seda esindatakse; mida see tähendab, kui sa oled riigis sündinud; mida see tähendab, kui sa riigis elad; milline on riik, kus sa sündisid, kus sa elad; kuidas on riigid omavahel seotud jne. Räägi oma mõtetest ja ideedest. Jaga oma sõnaotsingut klassikaaslaste, õpetaja ja teistega ning palu neil seda täiendada.

MINU MAAILMAS

Maa koos kõigi seal olevate inimeste, kohtade ja asjadega…

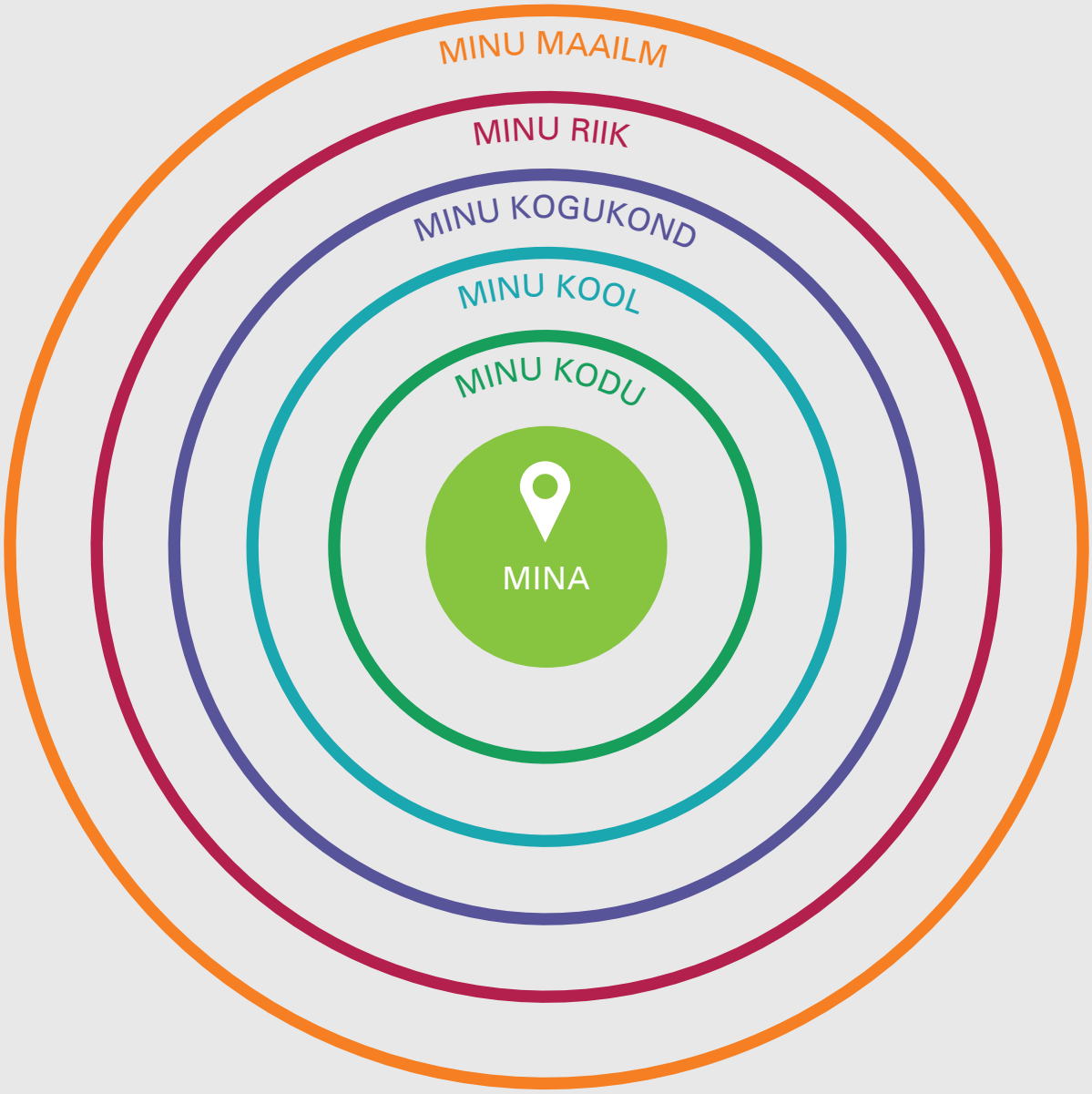
Meie maailma peale mõeldes mõtleme enda, oma kodu, kooli, kogukonna, riigi ja positsiooni peale laiemas maailmas.

Järgnevate harjutuste ja tegevuste eesmärk on aidata sul järele mõelda ja kriitiliselt hinnata seda, millised on su seosed oma kodu, kooli, kogukonna, riigi ja laiema maailmaga, ning aidata sul üleilmsete küsimuste, nt diskrimineerimise või kliimamuutuste osas tegutsema hakata, et parandada maailma, kus me elame.

MKH	KAH
Meie maailma ja maailmakodanikuks olemise vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: üleilmsed küsimused, nt rahu ja inimõigused, demokraatia, mittediskrimineerimine ja mitmekesisus ning tunnetus, et kuulutakse üleilmsesse kogukonda ja ühisesse inimkonda.	**Meie maailma ja kestliku arengu vahelise seose peale mõeldes arvestame selliste asjadega nagu: üleilmsed küsimused, nt kliimamuutused, elurikkus, katastroofiohu vähendamine, säästev tarbimine, vaesuse kaotamine ning praeguste ja tulevaste põlvkondade jaoks õiglasema ühiskonna loomine.**
TEADMISI MAAILMA KOHTA… • Visanda pilt maailmast ja *sinust selle sees*. Mõtle selle peale: kus on sinu koht, millised on su rollid, seosed kodu, kooli, kogukonna, riigi ja laiema maailmaga, su õigused ja kohustused ning meie üleilmsed seosed.	**TEADMISI MAAILMA KOHTA…** • Visanda pilt maailmast ja *sinust selle sees*. Mõtle selle peale: kus on sinu koht, millised on su rollid, seosed kodu, kooli, kogukonna, riigi ja laiema maailmaga, su õigused ja kohustused ning meie üleilmsed seosed.
JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS… Kutsu kokku arutelurühm. Mõelge koos järgnevate arutlusküsimuste peale: • *Mida tähendab olla üleilmse kogukonna liikmed.* • *Millised võivad olla meie isiklikud ja ühised rollid selle osas, mis puudutab üleilmsete küsimustega (nt rahu, kultuuridevaheline mõistmine ja kaasatus) tegelemist ja tegutsema hakkamist.* • *Kuidas mõjutavad meie langetatavad otsused ja tehtavad teod teisi ja planeeti.* • *Meie elukoha, maailma parandamine.*	**JÄRELE MÕTLEMISEKS JA TEGUTSEMA HAKKAMISEKS…** Kutsu kokku arutelurühm. Mõelge koos järgnevate arutlusküsimuste peale: • *Mida tähendab „rahuldada oleviku vajadused, kahjustamata tulevaste põlvkondade võimet oma vajadusi rahuldada“.* • *Millised võivad olla meie isiklikud ja ühised rollid selle osas, mis puudutab üleilmsete küsimustega (nt kliimamuutused, elurikkus ja säästev tarbimine) tegelemist ja tegutsema hakkamist.* • *Kuidas mõjutavad meie langetatavad otsused ja tehtavad teod teisi ja planeeti.* • *Meie elukoha, maailma parandamine.*
TEGEVUS Kujunda enda valitud materjale (dekoratiivpaber, plakatipaber, mänguväljak või saalipõrand, pliiatsid/markerid, kunstitarbed või IKT) kasutades ise maailmakaart. Vaata enne alustamist mitmesuguseid maailmakaarte, et saaksid erinevuste kohta aimu. Mõtle hoolikalt kaardi projekteerimise, fookuse – poliitiline või füüsiline –, mõõtkava, täpsuse, kahe- ja kolmemõõtmeliste kaartide, värvi, märgistuse jne peale. Räägi oma mõtetest ja ideedest. Näita maailmakaarti klassikaaslastele, õpetajale ja teistele.	**TEGEVUS** Kujunda enda valitud materjale (dekoratiivpaber, plakatipaber, mänguväljak või saalipõrand, pliiatsid/markerid, kunstitarbed või IKT) kasutades ise maailmakaart. Vaata enne alustamist mitmesuguseid maailmakaarte, et saaksid erinevuste kohta aimu. Mõtle hoolikalt kaardi projekteerimise, fookuse – poliitiline või füüsiline –, mõõtkava, täpsuse, kahe- ja kolmemõõtmeliste kaartide, värvi, märgistuse jne peale. Räägi oma mõtetest ja ideedest. Näita maailmakaarti klassikaaslastele, õpetajale ja teistele.

KONTSENTRILISED RINGID

Vaata allolevat diagrammi ja loo valitud vahendit (paber ja pliiatsid/markerid, kunstitarbed ja või IKT vahendid) kasutades ise sarnane. Mõtle hoolikalt iga kontsentrilise ringi pealkirja peale ja täida seejärel sõnu ja pilte kasutades iga osa. Lõpetuseks pane oma loomingule läbimõeldud ja asjakohane pealkiri. Räägi oma tööst klassikaaslaste, õpetaja ja teistega.

5 UNESCO ühendkoolide võrgustiku õpilased tegevuses – näiteid üle kogu maailma

MAAILMAKODANIKUHARIDUS TEGEVUSES

Teemad: Rahu Inimõigused Kaasatus

TUHAT HÄÄLT RAHU NIMEL

Ühendkoolide võrgustiku kooli nimi: Atheneum Koekelberg
Koht: Brüssel, Belgia
Teema: Rahu

Asjade muutmise nimel koos laulmine – UNESCO ühendkoolide võrgustikku kuuluva, Belgias Brüsselis asuva Atheneum Koekelbergi kooli 53 õpilast said inspiratsiooni, asutasid koori ja osalesid rahvusvahelises projektis „Tuhat häält rahu nimel".

„Tuhat häält rahu nimel" tõi kokku 18 riigi 39 koori, 2014. aasta novembris toimus esimese maailmasõja mälestuseks Belgias mitu kontserti. Sada aastat tagasi olid nende riigid üksteisega esimeses maailmasõjas vastamisi. Nüüd seisis enam kui 1000 professionaalset ja harrastuslauljat üksteise kõrval, et rahu nimel hääled kuuldavaks teha.

Inspireerituna „Tuhat häält rahu nimel" projektijuhi Anthony Heidweillerist ja Brüsseli Filharmooniaorkestri esimesest tšellistist Luc Tootenist alustasid 53 ühendkoolide võrgustiku õpilast 2014. aasta kevadel oma kooriga Colom (mis tähendab katalaani keeles tuvi). Arutledes selle üle, kuidas Baltimaad 1989. aasta laulva revolutsiooni kaudu oma iseseisvuse taastasid, avastasid nad, et laulmine saab asju tõeliselt muuta. Kuigi nad polnud kunagi varem laulnud või klassikalist muusikat kuulanud, hakkas Brüsseli noortest õpilastest koosnev mitmekesine rühm rahvusvahelises projektis osalemiseks valmistuma.

3. kuni 9. novembrini 2014 tutvusid noored lauljad Eesti koori Voces Musicalesega. Nädala jagu kogemuste vahetamist ja koos laulmist kulmineerus ühiskontserdiga. Kõik 1300 lauljat, keda saatis Brüsseli Filharmooniaorkester, said rahu soovimisest inspireerituna Brüsseli Püha Südame basiilikas (Koekelberg Basilica) kokku.

KOOLIRAADIO MAAILMAKODANIKUKS OLEMISE NIMEL

Ühendkoolide võrgustiku kooli nimi: Centro de Formação Dr. Rui Grácio
Koht: Lagos, Portugal
Teema: Rahu, kaasatus
Link: http://srl-regio.com

Maailmakodanikuks olemise propageerimiseks kasutasid Ühendkuningriigis Londonis ja Portugalis Algarves tegutsevad koolid ringhäälingut – kooliraadiot. Lagose koolides tuldi projekti jooksul välja kahe uue raadiokanaliga – Rádio Naus ja Rádio TecnoDantas FM.

„Õppeotstarbelise kooliraadio" projekti eesmärk oli aidata õpilastel õpilastega ringhäälingualaste tegevuste ette võtmiseks vajalikke IKT-oskusi ja metoodikat arendada. Õpilased ja õpetajad keskendusid kooliraadio jaoks rahu ja maailmakodanikuks olemise teemalise sisu tootmisele.

Projekti raames tähistasid mõlema piirkonna koolid 13. veebruaril ülemaailmset raadiopäeva. Õpetajad lõid ühiskonverentsidel võrgustikke ja vahetasid üksteisega häid tavasid. Londoni Aculco Radio (Rahusaadikud, ingl Ambassadors for Peace) ja Lagoses tegutsev Dr. Rui Grácio Õpetajakoolituse Keskus (UNESCO ühendkool) koolitasid õpetajaid. Lisaks said mõlema piirkonna õpetajad partnerpiirkonnas töövarjuks olemist proovida.

Projekti koordineeris Londoni Southwarki Volikogu ja Algarve piirkondlik haridusnõukogu – Haridusministeerium DGEstE-DSRAL. Rahastas Euroopa Komisjon.

MUL ON ÕIGUS…?

Ühendkoolide võrgustiku kooli nimi: American International School
Koht: Dubai, Araabia Ühendemiraadid
Teema: Inimõigused
Link: http://aisschool.net

2014.–2015. aastal korraldas Dubais tegutsev Ameerika Rahvusvaheline Kool projekti „Mul on õigus…?“, mis edendas inimõigusi ja väljendusvabadust.

UNESCO ühendkoolide võrgustikku kuuluv kool töötas välja tegevuskava, et suurendada õpilaste teadlikkust oma õigustest, mis on seotud õppimisega, tervishoiuga ja oma arvamuste väljendamisega.

ME OLEME KÕIK MAAILMAKODANIKUD

Ühendkoolide võrgustiku kooli nimi: Nesibe Aydın
Koht: Ankara, Türgi

2014. aastal tähistatud ülemaailmsel filosoofiapäeval arutlesid ühendkoolide võrgustikku kuuluva, Türgis tegutseva Nesibe Aydını kooli õpilased selle üle, mida maailmakodanikuks olemine tähendab, ning mõtlesid selle peale, kuidas praegustele ja tulevastele üleilmsetele väljakutsetele lahenduste leidmiseks tegutsema hakata.

Arutatud küsimuste hulka kuulusid vastutus teiste aitamise eest, teiste õiguste austamine, maailma kohta uute asjade teada saamine ning inimeste õiglane kohtlemine.

KESTLIKU ARENGU HARIDUS TEGEVUSES

Teemad: Keskkonnakaitse · Kliimamuutused · Säästev tarbimine

RANNIKUALADE KAITSE NING KESTLIKU ARENGU ALASE TEADLIKKUSE SUURENDAMINE

Ühendkoolide võrgustiku kooli nimi: Le Likès
Koht: Quimper, Prantsusmaa
Teema: Keskkonnakaitse

Bretagne'i (Prantsusmaa) Quimperi õpilaste ja kohaliku rahvastiku teadlikkuse suurendamiseks Lääne-Euroopa tipus olevate kohalike rannikualade kaitse ja arendamise alal on ühendkoolide võrgustiku kool Le Likès viimased kolm aastat Iroise'i loodusliku merepargiga koostööd teinud.

Igal aastal alustavad Le Likèsi õpilased projekti kohalike ettevõtete ja Le Guilvinecis asuva mereelukeskuse Haliotika külastusega, et Bretagne'i rannikualade merekaitsealaste tegevuste kohta esialgseid teadmisi saada. Hiljem arutavad kõik osalevad õpetajad õpilastega tundides rannikualade kaitset puututavaid mitmesuguseid tahke. Sealhulgas mitte ainult loodusteaduste õpetajad, vaid ka majandusõpetuse, ajaloo-, geograafia- ja inglise keele õpetajad. Lisaks tunnis tehtavale toimub seejärel ühepäevane töötuba Iroise'i merepargi teadlastega, mis võimaldab õpilastel erinevate pargis töötajatega kohtuda, nende kogemusest õppida ning ka pargis ja selle ümber elavate inimestega mõtteid vahetada.

Projekti tulemused on avaldatud kolmes e-raamatus. Praegu kavatseb kool osalevate õpilaste arvu suurendada.

ADOPTEERI KÜLA

Ühendkoolide võrgustiku koolid Gambias

Koht: Gambia

Teema: Kliimamuutused

Link: http://en.unesco.org/aspnet/globalcitizens/act/projects/adopt-village-gambia

„Maailm on üleilmne küla, iga väike keskkonnakaitse, keskkonna säilitamise ja alahoiu jaoks tehtud pingutus toob meile kui õpetajatele ja õpilastele maailma paremaks muutmise nimel tehtavate pingutuste mõttes kasu, keda meid õpetatakse keskkonnaalast teadlikkust suurendama ning koolides ja koolidest väljaspool tõhusat avalikkuse osalemist ja kogukonnapõhiseid keskkonnajuhtimisprotsesse propageerima."

Ebrima Sisawo, Gambia Haridusministeerium[3]

Gambia ühendkoolide võrgustik töötas projekti „Adopteeri küla" välja sisemaal tegutsevate ühendkoolide võrgustiku koolide jaoks, et külakoolides ja -kogukondades kohaliku kliima ja keskkonnaga seotud muutuste ning loodusvarade alalhoiu ja säilitamise alast teadlikkust suurendada.

Projekt on suunatud rannikualadel mitte elavatele kogukondadele, mida mõjutavad sellised keskkonnaprobleemid nagu liiva ja kruusa kaevandamine, metsa raadamine, võsa põletamine, jahipidamine ja jäätmekäitlus, ning selle eesmärk on parandada kohalike õpetajate, õpilaste, noorte ja eakate kodanike võimekust vähendada inimtegevusi, mis soodustavad külas kliimamuutusi, ning võimestada neid oma keskkonda jälgima, analüüsima ja targalt juhtima.

Projekt „Adopteeri küla" oli 2012.–2013. aastal Gambias UNESCO osalusprogrammi põhitegevus, mille raames pandi riigis tegutsevad ühendkoolide võrgustiku projekti koolid tegelema kestliku arengu haridusega seotud küsimustega ja sellistele tänapäevastele väljakutsetele nagu kliimamuutused reageerimiseks vajaliku suutlikkuse parandamisega.

3 Ajaleht The Point, Gambia: http://thepoint.gm/africa/gambia/article/unesco-intensifies-training-seminars-in-promoting-intercultural-dialogue

KESKKONNAHOIDLIK PUHAS KOOL JA TARBIJAHARIDUS

Ühendkoolide võrgustiku kooli nimi: O.P. Jindal School-Raigarh
Teema: Säästev tarbimine, keskkonnakaitse
Koht: Raigarh, India
Link: http://www.opjsrgh.in/

Indias tegutsev O.P. Jindal School-Raigarh tegeleb paljude keskkonnakaitse, vastutustundliku tarbimise ja keskkonnaalase teadlikkusega seotud tegevustega.

Keskkonnaalane jätkusuutlikkus on kooli õppekava tugisammas, ja O.P. Jindal tagab õpilastele inspireeriva hariduskeskkonna. Kooli projekt „Keskkonnahoidlik kool" hõlmab erinevaid, aasta läbi toimuvaid tegevusi veevarude kaitse, elurikkuse ja tarbijahariduse vallas.

Näiteks aitab keskkonnateenuste õppeprogramm parandada õpilaste õpitulemusi loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduse ja matemaatika alal, inspireerides õpilasi keskkonna ja uuenduslike keskkonnahoiumeetodite üle järele mõtlema. Ühendkuningriigis Leedsis tegutseva kooliga Abbey Grange Church of England Academy korraldatud vahetuse raames kujundasid ja esitlesid õpilased veereostuse ennetamise, elektri kokkuhoiu jne alaseid plakateid.

„Keskkonnahoidliku kooli" projekti raames toodavad õpilased keskkonnahoidlikke kotte, mis aitavad nende kogukonnal kilest poekotid nende vastu välja vahetada, vähendades seeläbi jäätmeid ja propageerides ringlussevõttu. Tegevuse mõju suurendamiseks julgustavad O.P. Jindali õpilased partnerkoole keskkonnahoidlike kottide tootmises osalema.

Õpilased külastasid ka kohalikku tarbijatefoorumit, et saada rohkem teada selle kohta, mida see tarbijakaitse parandamiseks ära teeb. Pärast foorumi eesistuja ja kahe liikmega suhtlemist otsustasid paljud õpilased oma tarbijaõiguste ja -kohustuste alast teadlikkust suurendada.

KESKKONNAALASE TEADLIKKUSE PROJEKTID

Ühendkoolide võrgustiku kooli nimi: Colegio Carol Baur
Koht: México, Mehhiko
Teema: Keskkonnakaitse
Link: http://carolbaur.edu.mx/en/

Gaceta
Carol Baur INTERNACIONAL
No. 20 Ciclo 1314
Sistema Baur ® No. 160
Orgullosos de ser Carol Baur
Visita Ecológica
"Desierto de los Leones"
Toda manifestación de vida merece respeto.
Lugar ecológico que permite a nuestros alumnos estar en contacto directo con los recursos naturales y los elementos que lo conforman. Cada uno de los grupos realiza prácticas tomando conciencia de respetar y cuidar nuestra naturaleza.

Méxicos tegutseva Colegio Carol Bauri õpilaste loodud keskkonnaprojektide eesmärk on pakkuda nendele probleemidele, millega maailm praegu silmitsi seisab, jätkusuutlikke lahendusi.

Lasteaiast peale avastavad lapsed aktiivselt mängude kaudu õppimise ja teadmistega seotud rõõmu. Nad vaatlevad, juurdlevad ja uurivad, muutudes loominguliseks ja uenduslikuks. Tegevused keskenduvad keskkonna ümberkujundamisele, rakendades inimkonna hüvanguks ja planeedi kaitsmise nimel teadust.

Näiteks ehitas osa Carol Bauri keskkooliõpilasi hüdropoonikal põhineva jõe, tekitades mahejäätmetest komposti, ning istutas seejärel köögivilju ja maasikaid. Suurenevat reostust ja rahvaarvu arvestades proovisid nad leida lahendusi, et mitte ainult vähendada jäätmeid ja propageerida ringlussevõttu, vaid käia tervisliku toidu tootmiseks välja ka odav alternatiivne viis.

Teised õpilased töötasid välja kodus seente kasvatamise projekti, mis oli linnade jäätmekäitlusega seotud alternatiivne toiduallikas. Nende omakasvatatud seeni on lihtne ja odav toota. Pärast 30 kuni 35 päeva on valgurikkad ja vähe rasva sisaldavad seened korjamiseks valmis ning neid saab mitmete toitude, sealhulgas tortiljade valmistamiseks kasutada. Veel üks õpilasrühm tootis keskkonnahoidlikke isevalmistatud plaate, mis aitavad samal ajal õhu- ja veereostust vähendada.

Projekt „Piensa Verde" rõhutab looduse vastu armastuse tundma hakkamiseks ja looduskaitsesse vastutustundlikult suhtuma hakkamiseks loodusega suhestumise olulisust ning viib õpilased klassist õue, Carol Bauri looduspargi järve puhastama, kasutades prügini jõudmiseks ja selle kokku kogumiseks kanuusid.

6 Lisateave

Kerge ligipääs juhendi elektroonilisele versioonile inglise keeles:
https://aspnet.unesco.org/en-us/Pages/publications.aspx

TRÜKISED

Global Citizenship Education (GCED).
UNESCO's Approach (Maailmakodanikuharidus (MKH). UNESCO lähenemine). UNESCO, Pariis, 2015
http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/pdf/questions-answers-21jan-EN.pdf

Global Citizenship Education: Preparing learners for the challenges of the 21st Century (Maailmakodanikuharidus: Õpilaste ettevalmistamine 21. sajandi väljakutseteks).
UNESCO, Pariis, 2014
http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227729E.pdf

Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development (Kestliku arengu hariduse alase üleilmse tegevuskava rakendamise tegevuskava).
UNESCO, Pariis, 2014
http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002305/230514e.pdf

Sustainable Development Begins with Education: How education can contribute to the proposed post-2015 goals.
Education for All Global Monitoring Report. (Kestlik areng algab haridusest: Kuidas saab haridus välja pakutud 2015. aasta järgsete eesmärkide saavutamisele kaasa aidata.
Kõigile kättesaadava hariduse üleilmne seirearuanne.)
UNESCO, Pariis, 2014
http://globaleducationfirst.org/files/Resource_Sustainable_Development.pdf

Stay Safe and Be Prepared. Student's guide (Ole ettevaatlik ja valmis. Õpilase käsiraamat).
UNESCO, Pariis, 2014
http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002287/228798e.pdf

Education for Sustainable Development Sourcebook (Kestliku arengu hariduse teabekogumik).
UNESCO, Pariis, 2012
http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002163/216383e.pdf

YouthXchange: Biodiversity and Lifestyles Guidebook (Noortevahetus: Elurikkuse ja Elustiilide Teatmik).
UNESCO ja UNEP, Pariis/Nairobi, 2015

YouthXchange: Climate Change and Lifestyles Guidebook (Noortevahetus: Kliimamuutuste ja Elustiilide Teatmik).
UNESCO ja UNEP, Pariis/Nairobi, 2011
http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002128/212876E.pdf

YouthXchange - towards sustainable lifestyles (Noortevahetus – kestlikumate elustiilide poole).
UNESCO/UNEP, Pariis/Nairobi, 2008 (teine trükk)
http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001587/158700e.pdf

Global Education First Initiative Brochure. United Nations Secretary General's Global Education First Initiative, 2012 (Esimese üleilmse haridusalgatuse brošüür. ÜRO peasekretäri esimene üleilmne haridusalgatus, 2012)
http://globaleducationfirst.org/files/GEFI_Brochure_ENG.pdf

VEEBILEHED JA TEABEVAHETUSVÕRGUSTIKUD

UNESCO Education for Sustainable Development (kestliku arengu haridus)
http://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development

UNESCO Global Citizenship Education (maailmakodanikuharidus)
http://www.unesco.org/new/en/global-citizenship-education

United Nations Secretary General's Global Education First Initiative (ÜRO peasekretäri esimene üleilmne haridusalgatus)
http://globaleducationfirst.org

UNESCO Clearinghouse on Global Citizenship Education hosted by APCEIU (APCEIU hallatav UNESCO maailmakodanikuhariduse teabevahetusvõrgustik)
http://www.gcedclearinghouse.org/

UNESCO Climate Change Education Clearinghouse (kliimamuutustealase hariduse teabevahetusvõrgustik)
http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainabledevelopment/climate-change-education/cce-clearinghouse/

VIDEOD

Global Citizenship is... Participants of the Second UNESCO Forum on Global Citizenship Education. (Maailmakodanikuks olemine on... UNESCO teise maailmakodanikuhariduse foorumi osalised.)
28.–30. jaanuar 2015, UNESCO peakorter, Pariis
https://www.youtube.com/watch?v=XVSgbU6WVSk#t=54

Education for Sustainable Development. Children speak up. (Kestliku arengu haridus. Lapsed räägivad.)
UNESCO, Pariis, 2014
https://www.youtube.com/watch?v=F-Wl3crN8eU

Education for disaster preparedness (Katastroofiks valmisoleku alane haridus) UNESCO, Pariis, 2013
https://www.youtube.com/watch?v=USLHmwvpjX8

Learning to Address Climate Change (Õppides kliimamuutustega tegelema). UNESCO, Pariis, 2012
http://youtu.be/KJbRnv7rMkk

Learning to Protect Biodiversity. (Õppides elurikkust kaitsma.)
UNESCO, Pariis, 2012
http://youtube/kHhspf5lfdE

Education Can: Sustainable Development begins with education. United Nations Secretary General's Global Education First Initiative, 2014 (Haridus suudab: kestlik areng algab haridusest. ÜRO peasekretäri esimene üleilmne haridusalgatus, 2014)
https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=3OdP7bYe5wk

Youth and Education for Sustainable Development. Uppsala University (Noored ja kestliku arengu haridus. Uppsala Ülikool) (Ingrid Rieser), Uppsala, 2014
https://www.youtube.com/watch?v=68ndl7c0W7s

Kui oled õpilane ning soovid maailmakodanikuks ja kestliku arengu heaks tegutsejaks hakata, annab see käsiraamat sulle vajalikke teadmisi, arusaamu ja inspiratsiooni, et saaksid koos õpetajate ja oma kogukonnaga tegutsema hakata.

Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon

Riiklik koordinaator Eesti

UNESCO ühendkoolid

MONDO